

OFICINA TÈCNICA DE GERÈNCIA
SERVEI DE COMUNICACIÓ
SERVEI D'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA I EDUCACIÓ AMBIENTAL

XARXA METROPOLITANA DE REFUGIS CLIMÀTICS (XMRC) CAMPANYA COMUNICACIÓ 2022 Plec Tècnic agència de mitjans

1. ANTECEDENTS

El mes de març de 2021 el Consell Metropolità va aprovar per unanimitat **la declaració d'emergència climàtica** al territori, un pas decisiu per a l'aplicació urgent de diversos objectius estratègics de l'AMB: polítiques destinades a la lluita contra el canvi climàtic i la contaminació atmosfèrica, l'accés garantit i just de la població a l'aigua i l'assoliment d'una economia circular.

En aquest marc, l'AMB i els municipis metropolitans consideren els **refugis climàtics** com una prioritat a desenvolupar. Un nou servei que cal implementar donat que la ciutadania patirà els efectes del canvi climàtic, en especial l'increment de la temperatura i un major nombre d'onades de calor i més severes.

2. QUÈ ENTENEM PER ONADA DE CALOR I ELS EFECTES NEGATIS SOBRE LA SALUT

El canvi climàtic està provocant un increment en la freqüència i la intensitat de les onades de calor a casa nostra. En aquest sentit, la península Ibèrica i, en especial, Catalunya patiran cada any, d'una manera més evident, els efectes de l'escalfament global.

En els últims 36 anys s'han comptabilitzat **10 onades de calor al territori metropolità**, de manera que **cada 4 anys es produeix un episodi d'altres temperatures extremes**. D'aquestes 10 onades, 7 s'han produït en els últims 16 anys, fet que comporta una freqüència de més d'una onada de calor cada 2 anys. **L'última onada de calor extrema a la metròpolis de Barcelona va ser entre el 25 i el 29 de juny del 2019, amb 43,5 °C a Castellbisbal, 37,7 °C a l'Observatori Fabra de Barcelona o 36 °C a Viladecans. Evidència que cada any els estius són més llargs i més intensos, pujant la temperatura mitjana.**

Les onades de calor repercuteixen directament en el confort i influeixen en l'estat de salut de la població. La calor extrema pot provocar descompensació de malalties cròniques, deshidratació o esgotament, fet que també implica un augment dels ingressos hospitalaris. Tots aquests efectes sobre la salut són immediats o acostumen a ocórrer pocs dies després de l'episodi d'altres temperatures.

L'augment de la mortalitat és un efecte directe de les onades de calor. En aquest sentit, un estudi internacional de la Universitat de Berna i l'Escola d'Higiene i Medicina Tropical de Londres, amb la participació de l'Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (IDAEA-CSIC), conclou que el 37 % de les morts relacionades amb la calor durant el període 1991-2018 són conseqüència del canvi climàtic. Aquest informe també constata que **moren 700 persones anualment a Espanya com a conseqüència de les altes temperatures, 94 de les quals a Barcelona.**

El que s'ha comprovat també, és que no cal esperar a arribar a una onada de calor, per tal de procurar el benestar de la nostra població. Per tant, s'ha decidit que la ciutadania gaudeixi dels refugis climàtics en general a l'estiu, en que malauradament les elevades temperatures afecten a la sensació de confort que poden tenir a moltes llars, i a que els estius estan sent cada vegada més llargs i intensos.

Recomanacions secundàries DINS DE LA CAMPANYA:

Les recomanacions de Salut Gencat¹ durant episodis de calor.

Contra la calor extrema:

- Protegiu-vos del sol i de la calor. Eviteu el sol directe o utilitzeu barret.
- Refresqueu-vos sovint i vestiu-vos amb roba lleugera.
- Beveu la quantitat d'aigua que us recomanin els professionals sanitaris.
- Abaixeu les persianes i tanqueu les finestres durant el dia, i ventileu la casa de nit.
- Eviteu sortir al migdia, quan fa més calor, sobretot de 12 a 17 hores.

3. QUÈ ÉS UN REFUGI CLIMÀTIC?

La Xarxa Metropolitana de Refugis Climàtics (XMRC) es tracta d'una co-creació amb els municipis i que es tradueix directament en un increment de la resiliència del territori metropolità.

Un refugi climàtic (RC) és un **espai interior** o **exterior** accessible que, durant els episodis climàtics extrems i no extrems, **proporciona confort tèrmic, descans i seguretat a la població**. No són equipaments únicament destinats a aquesta finalitat, ja que compatibilitzen els seus usos i funcions habituals juntament amb el servei de refugi climàtic durant els episodis de

¹ <https://canalsalut.gencat.cat/ca/actualitat/campanyes/calor-estiu/>
<https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/c/cop-de-calor/prevencio/>
https://salutpublica.gencat.cat/ca/ambits/vigilancia_salut_publica/pocs

temperatures extremes. Els refugis climàtics no necessàriament han d'estar climatitzats, però sí que han de garantir una temperatura de confort.

Els refugis climàtics **exterior**s, situats en alguns parcs i espais verds del territori metropolità, disposen d'una regulació tèrmica natural, ja que la temperatura es pot assolir mitjançant mètodes naturals, com punts d'aigua o una elevada presència de vegetació que ajuda a *termoregular* la temperatura, donant un ambient més fresc i reconfortant.

En general, els espais verds amb una presència de vegetació moderada poden tenir una diferència d'uns 2-3° C (durant el dia) respecte a les zones sense vegetació. Aquesta diferència de temperatura s'incrementa després de la posta de sol, sobretot en lloc menys humits, on la temperatura pot baixar fins a 5° C, i en alguns casos fins a 6,5° C.

No tots els parcs serveixen com a refugis climàtics: cal que disposin d'una bona densitat d'arbres caducifolis, que són els que ajuden a rebaixar la temperatura, i que tinguin làmines d'aigua (llacs, estanys, basses) i un sòl d'un material permeable que afavoreixi l'evapotranspiració.

Els refugis climàtics **d'interior**, conformats bàsicament per equipaments públics repartits arreu de la metròpolis, estan equipats amb refrigeració, de manera que poden garantir unes condicions adequades per apaivagar la forta calor, amb una temperatura que es manté al voltant dels 26° C. Els equipaments més comuns solen ser biblioteques i centres cívics.

L'objectiu general de la XMRC és que qualsevol persona resident a l'àrea metropolitana de Barcelona disposi d'un d'aquests refugis **a menys de 10 minuts a peu des de casa seva**. En l'actualitat, el 72% de la població metropolitana viu a 10 minuts caminant d'un equipament públic (330 refugis interiors potencials, encara que actualment no estiguin integrats a la XMRC).

<https://www.amb.cat/web/ecologia/sostenibilitat/canvi-climatic/refugi-climatic>

Els refugis climàtics són a la vegada espais on es preveu *la realització d'activitats de sensibilització, educació i lleure a la població*. La transferència de coneixement i apoderament de la ciutadania és un dels aspectes que també permet abordar aquest projecte. En el cas de l'AMB, en el seu programa d'educació ambiental conegut com **Compartim un futur** ofereix diverses activitats per a un públic escolar i adult centrades a millorar l'eficiència energètica a la llar i evitar contribuir al canvi climàtic des de casa.

<https://www.amb.cat/web/ecologia/sostenibilitat/educacio-ambiental/catalog>

4. A QUI AFECTA I A QUI ENS ADRECEM

És evident, que una onada de calor afecta al conjunt de la ciutadania, però aquesta xarxa i acció de comunicació està adreçada especialment a les persones vulnerables, centrades en tres tipologies:

- **Famílies de classe baixa amb fills menors de 5 anys**, a dia d'avui formada per nouvinguts, que solen viure en habitatges en els nuclis urbans envellits (sense llum, corrent d'aire, mal insonoritzats i mal aïllats, pocs m²) i amb una alta ocupació. Solen compartir amb altres famílies, familiars o amics.

Dada demogràfica: la població infantil de menys de 5 anys que viu a menys de 10 minuts caminant d'un refugi potencial interior, és del 67%, i de qualsevol equipament de refugi climàtic (interior o exterior, amb 990 refugis potencials), és del 85%.

- **Gent gran, a partir de 65 anys, però focus amb els de més de 75-80 anys**: solen viure en pisos envellits, molt sovint no tenen ni ascensor, i augmentant els que viuen sols, tenint per tant, cada cop menys vida social. Economitzen moltíssim les sortides de casa seva, sent la majoria d'aquestes per anar a comprar o al metge.

En alguns casos, **alguns d'ells disposen de cuidadors/es**.

Dada demogràfica: la població més gran de 65 anys que viu a menys de 10 minuts caminant d'un refugi interior potencial, és del 71%, i de qualsevol equipament de refugi climàtic (interior o exterior, amb 990 refugis potencials), és del 85%.

- **Malats crònics de sobretot malalties respiratòries**.

5. OBJECTIUS DE LA XMRC PER L'ESTIU 2022

L'objectiu per l'estiu 2022 és la consolidació de la XMRC mitjançant **accions que actuïn tant sobre la societat com accions sobre el medi urbà**, que incrementin l'adaptació al canvi climàtic dels entorns residencials dels municipis que formen part de la Xarxa. Es tracta de maximitzar la cobertura de la Xarxa en els 7 - 10 municipis que actualment en formen part.

La consolidació de la XMRC es basa en:

- **l'increment del nombre de refugis climàtics**. S'ha calculat el potencial creixement màxim en un 415%, 83 refugis climàtics totals identificats. Implica la incorporació de 8 nous parcs refugi metropolitans (AMB) i 55 nous equipaments refugi.
- **la realització de mesures termo-higromètriques** als parcs refugi actuals i potencials. Especial interès en parametritzar el comportament d'espais verds urbans menors a 0,5 ha.
- **la realització d'accions educatives, informatives i de sensibilització** als refugis climàtics

Però per **aquest estiu** comptem amb que s'han posat al servei de la ciutadania **55 refugis climàtics, 25 son refugis exteriors**, parcs, i **30 son refugis interiors**, casals, biblioteques, centres cívics, complexos esportius municipals. L'inici d'aquest projecte ha coincidit amb la pandèmia COVID-19 fet que ha condicionat l'ús de refugis climàtics interiors actius. Els refugis

interiors climatitzats presenten unes condicions de temperatura regulades que assegurin el confort climàtic a les persones usuàries.

6. OBJECTIUS DE COMUNICACIÓ

- Posar en coneixement dels nostres públics vulnerables l'existència dels refugis climàtics per si hi ha una onada de calor, o passen excessiva calor a casa seva, en puguin gaudir cada dia. SENSIBILITZACIÓ I PEDAGOGIA
- Davant de l'augment de les temperatures, prenguin les mesures necessàries per a preservar la seva salut, i facin ús d'aquests refugis. ACTIVACIÓ (Call to action), sempre evitant sortint al carrer durant les hores de més sol, si no ho poden fer amb total garanties.
- Si no hi ha cap onada de calor, però la calor "apreta", ja ens agradarà que al saber-ne de la seva existència, hi hagi un major ús dels nostres parcs i equipaments per part d'aquest públic vulnerable.

7. ESTRATÈGIA DE COMUNICACIÓ

- Realitzar una campanya de proximitat, que garanteixi que les persones vulnerables saben a on es troba el refugi més proper, que l'utilitzin, a l'hora que preserven la seva salut, i sobretot, no es queden o es senten mai sols.

8. EL TÓ

Es tracta de fer una campanya molt propera, empàtica, senzilla. Que entenguin, que dintre de les nostres possibilitats, estem pensant en ells, i que vegin els nostres equipaments i parcs amb uns altres ulls. Uns serveis que estan pensats per aquells qui més els necessiten.

9. L'ENCÀRREC

Pla de ràdio, mitjà que hem considerat més eficaç per contactar amb els públics descrits, i posar-los en coneixement de l'existència de la xarxa de refugis climàtics (Punt 1 dels objectius de comunicació).

10. OBJECTIUS DE MITJANS

- Màxima cobertura

- Màxima pressió
- Alta afinitat
- Formats que ens permetin explicar l'existència de la xarxa (més enllà de les mencions. Alguna entrevista, espai especial).

11. COBERTURA CAMPANYA

A dia d'avui els **9 municipis que conformen la XMRC són**: Badia del Vallès, Castelldefels, Cornellà de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Montcada i Reixac, Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu del Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, i Viladecans.

N'hi ha **5**, que al tenir un parc gestionat per l'AMB, també disposen de refugi climàtic. Són: Badalona, Esplugues de Llobregat, el Prat de Llobregat, Sant Just Desvern i Sant Vicenç dels Horts.

En total, 14 municipis dels 36 que conformen l'àrea metropolitana.

Al tractar-se d'una campanya de ràdio, valorar si hi ha emissores que encara tenen la desconnexió Barcelona, front la de Catalunya, amb garanties que arribem SOBRETOT als 9 municipis centrals.

12. MITJÀ RECOMANAT: Ràdio. Falca 20 o 30". Tenir en compte que CATRADIO ha decretat el juny com el mes del clima, valorar la seva proposta de patrocini, així com l'existència de les emissores municipals.

CATRADIO: 6 patrocinis, 40 cues de marca. 80 falques, 80 caretes i 80 cues de marca.

13. PERIODICITAT: Juny - juliol

14. INVERSIÓ. 24.793,88 € (SENSE IVA) i 30.000 € (iva inclòs)

15. ALTRES MITJANS DE CAMPANYA QUE NO ENTREN DINTRE DEL PRESSUPOST:

Per campanya de proximitat, entenem tot allò que podem utilitzar per garantir que aquestes persones vulnerables sàpiguin que tenen un refugi al seu abast. Per això desenvoluparem:

- *Senyalització acurada dels refugis climàtics* pròpiament dit.
- *Joves informadors*, que durant uns dies, passegen pels mercats, places i parcs a on troben a la gent gran i els hi expliquen de primera mà què haurien de fer en el cas de no tenir una casa degudament

- *Fulletó informatiu*, amb una base general comuna, però identificant els refugis de cada municipi, i recordant què han de fer en el cas que comencin a passar molta calor a casa seva. Aquests fulletons, que seran els que repartiran els joves informadors, també els podran trobar al CAP (centre sanitari), a les farmàcies, fleques, mercats ... allà on hi van ells. També el podran trobar en el bus interurbà, o fins hi tot fer una **bustiada**.

Aquest, també serà necessari per les persones coordinadores de zona del Servei Local de Teleassistència (DIBA)², ja que serà utilitzat per les persones coordinadores durant les visites periòdiques a casa de les persones que disposen del servei de teleassistència.

- *Columnes informatives*: en llocs ben visibles, de molta circulació *peatonal*, recordant a on estan els refugis climàtics.
- *Cartell d'escala*, **sobretot en aquells barris o carrers que es concentren aquests públics vulnerables**.
- *Bus interurbà*, comunicació exterior.
- *Banderoles*
- *Canals de comunicació dels ajuntaments*:
 - *Anunci butlletins municipals*
 - *Xarxes socials orgàniques*
 - *Banners home webs ajuntaments*
- *Anuncis premsa local*

Tots aquests mitjans no han d'estar contemplats en el pla de mitjans que estem encarregant.

Annexes enllaços d'interès:

Identitat corporativa de la XRCM:

<https://wetransfer.com/downloads/24817641a16470bcd88bc4b904aac41320220217132109/38e467f9c55f092dc406a44fe018338120220217132129/760a6f>

Espai web XRCM:

<https://www.amb.cat/web/ecologia/sostenibilitat/canvi-climatic/refugi-climatic/refugis>

